

INSTITUTIONEN FÖR NEUROVETENSKAP OCH FYSIOLOGI, ENHETEN FÖR FYSIOTERAPI

Petra Pohl,
Universitetslektor, leg fysioterapeut

Ingemar Sjöström
SFK

Eva Holmgren,
Programansvarig, universitetslektor, leg fysioterapeut

Ansökan till Olle Jonson-priset för bästa uppsats

Denna ansökan gäller kandidatuppsatsen ”Utforskande av förklarande variabler för en uppgifts svårighetsgrad - analys av Bergs Balansskala utifrån ett fysioterapeutiskt perspektiv” författad av Kristoffer Carlsson och Julia Franzén vid Fysioterapeutprogrammet, Göteborgs universitet.

Fysioterapeuter använder dagligen olika utvärderingsmetoder för att bedöma och följa upp sina patienter inom hälso- och sjukvården. Många av dessa består av observationer där fysioterapeuten bedömer och fyller i ett formulär av hur väl en patient klarar av att genomföra olika uppgifter. Uppgifterna har vanligen en stegrande svårighetsgrad och graderingen kan exempelvis ske med en Likert-skala mellan 0 – 5 där 0 motsvarar ”klarar inte uppgiften alls” och 5 motsvarar ”normal förmåga att genomföra uppgiften.” Den samlade poängen används sedan till att bedöma och planera rehabiliteringsinsatser, att följa upp en patients framsteg och i vissa fall även predicera förväntade utfall.

Det är naturligtvis viktigt att de utvärderingsmetoder som används är tillförlitliga (reliabla och valida) för den population som den aktuella patienten tillhör. Ett vanligt problem med existerande skalor för att bedöma en patients förmåga är att de bygger på ordinala data, vilket inte är det samma som mätvärden med möjligheter till en full jämförbarhet vid funktionsbedömning och val av behandling. Det är också viktigt att skilja på en persons förmåga att utföra en uppgift och själva uppgiftens svårighetsgrad, men detta har hittills inte fått så stor uppmärksamhet.

En av de vanligaste observationstesterna är det standardiserade balanstestet Bergs balansskala (BBS) som skapades av K Berg 1989 (1) och har sedan dess blivit ett av de mest vedertagna och välanvända instrumenten inom fysioterapi. Instrumentet finns översatt till många språk och har genomgått en extensiv reliabilitetstestning genom åren. Instrumentet lämpar sig för en mängd olika neurologiska tillstånd såsom stroke eller Parkinsons sjukdom, eller inom geriatriken där balansen kan påverkas negativt av olika skäl. Personen vars förmåga ska bedömas får till uppgift att genomföra ett antal balansuppgifter och vardagsaktiviteter som fysioterapeuten graderar på en ordinalskala mellan 0 – 4 hur väl dessa genomförs. Exempel på uppgifter är att sträcka sig så långt fram som möjligt, att stå på ett ben, flytta från en stol till en annan, och att ta upp en toffla från golvet. Testningen tar ca 20 minuter att genomföra och används i en mängd olika kontext, t ex för sjukhusvårdade patienter eller för äldre i ordinärt boende.

Maximalt kan en person få 56 poäng, vilket anses vara godtagbar balansförmåga för de nämnda populationerna.

Ett problem är dock att två olika personer kan få samma totalpoäng trots att deras balansförmåga i praktiken är väldigt olika. En person kan få hög poäng på några få uppgifter och den andra få låg poäng på många uppgifter och ändå mynna ut i samma poäng. Poängen säger dock inget om testpersonens förmåga eller vilka moment testpersonen klarar eller inte klarar. Detta försvårar val av lämplig behandling och rehabiliteringsinsats. Om man i bedömningen av en persons förmåga i stället tog hänsyn till uppgifternas svårighetsgrad och dess krav på kroppen skulle det ge en bättre vägvisning om funktionsförmåga i vardagen. Detta sätt att tänka är dock relativt nytt, men finns det evidensbaserade mätningar och med nya förklaringsmekanismer kan fysioterapeuter bättre anpassa träning och aktivitet med hög kvalitet för patientens bästa.

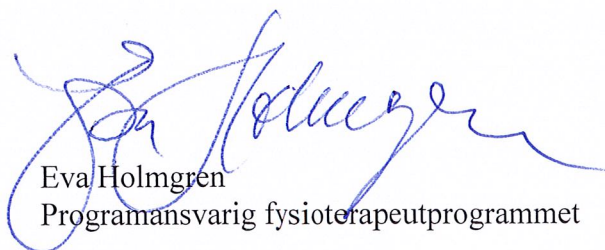
I den aktuella uppsatsen har studenterna Kristoffer Carlsson och Julia Franzén genom en explorativ forskningsdesign genomfört en noggrann analys av svårighetsgraden av de uppgifter som ingår i Bergs balansskala. Som stöd har de bl a använt ramverket ICF (det internationella klassifikationssystemet för funktionstillstånd, och funktionshinder och hälsa) som enligt Socialstyrelsen bör användas vid allt arbete inom hälso- och sjukvården samt litteratur inom motorisk kontroll. Studenterna har analyserat varje enskild uppgift och identifierat förklarande variabler utifrån de krav som uppgifterna ställer på kroppens funktion uppgift och strukturer. Den praktiska betydelsen av deras arbete kan i förlängningen innebära en ökad möjlighet för klinikern att med en bättre tillförlitlighet identifiera patientens balansförmåga och i sin tur ställa rätt funktionsdiagnoser hos en patient.

På Fysioterapeutprogrammet anser vi att studenterna Kristoffer Carlsson och Julia Franzén med sitt nydanande arbete inom ett relativt outforskat fält inom fysioterapi - där de också själva fått skapa sin forskningsmetod - bidragit till en ökad förståelse för vilka kroppsfunktioner och -strukturer som krävs för att kunna utföra de olika ingående uppgifterna i det ofta använda Bergs balansskala, och därmed ett viktigt bidrag till förståelsen om vad instrumentet egentligen mäter på detaljnivå. Detta arbete är sannolikt början till ett kvalitetsarbete som varit eftersatt inom vår akademiska disciplin, och kan Sverige utmärka sig som en föregångsnation vore det värdefullt. Vi vill därför från Fysioterapeutprogrammet nominera deras kandidatuppsats till Olle Jonsonpriset.

Med vänliga hälsningar

Petra Pohl
Kursansvarig examensarbete

Eva Holmgren
Programansvarig fysioterapeutprogrammet

Referenser

1. Berg K. Measuring balance in the elderly: preliminary development of an instrument. *Physiother Can.* november 1989;41(6):304–11.